

УДК [94 : 327] (73+410) «2016/2017» ЄС

ПОЗИЦІЯ США ЩОДО BREXIT (2016 – ПОЧАТОК 2017 р.)**Анастасія Хмель**

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Україна, 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10
e-mail: hmelnastia@ukr.net

На сьогодні Європейський Союз – це спільнота, до якої входить 28 країн з ВВП більше 19 трлн. дол. США й є одним з найвпливовіших учасників міжнародних відносин. Завдяки своїй потужній економічній базі, спільній зовнішній політиці та демократичним цінностям вона є привабливим і впливовим гравцем на міжнародній арені. Велика Британія, яка є одним з членів даного об'єднання, воліє з нього вийти. Прем'єр-міністр Девід Кемерон пообіцяв провести референдум по тому, як виграв парламентські вибори у 2015 р. [4]. У країні є як прибічники так і противники виходу Британії з ЄС, кожен має свої аргументи. 23 червня 2016 р. референдум було проведено і британці обрали подальший зовнішньополітичний і внутрішньополітичний курс країни – вихід з ЄС. Звичайно, це буде мати і позитивні, і негативні наслідки для обох сторін: і для ЄС, і для Великої Британії. Якими саме вони будуть – важко спрогнозувати, час покаже.

Якою ж є позиція найбільш впливової та могутньої держави світу на Brexit? Відомо, що відносини між США та Великою Британією характеризують як «особливі» (за визначенням самих учасників цих відносин), Британія часто йде у фарватері зовнішньої політики США, відповідно США могли б вплинути на рішення свого зовнішньополітичного партнера. Але як саме вплинути: за членство в ЄС чи за Brexit? І які аргументи для цього застосували? Відтак, актуальність дослідження полягає у з'ясуванні позиції США за Б. Обами та Д. Трампа щодо виходу Великої Британії з ЄС.

Щодо історіографічної бази дослідження, то варто зазначити, що тема у науковому обігу є новою та, відповідно, не особливо розвинутою. Але певні надбання у даній галузі наявні. Зокрема, значення Brexit для США аналізують американські дослідники Р. Хаас і Дж. Фонте [5], російські дослідники Є. Ананьева та П. Каневський [2] висвітлюють соціально-психологічні та філософські причини Brexit і прихід до влади Д. Трампа, називаючи його «Brexit-2», а російська дослідниця

Є. Брагіна [3] наголошує на наслідках виходу Британії з ЄС для Індії. Загалом аналізу можливих наслідків Brexit для різних країн присвячено чимало російських досліджень. В українському ж науковому просторі досліджень, присвячених темі виходу Королівства з ЄС на даному етапі не виявлено, що також актуалізує дану наукову розвідку.

Проаналізувавши виступи Президента США Б. Обами й очільника Держдержпартаменту Дж. Керрі до референдуму у Британії щодо її можливого виходу з ЄС та після референдуму можна зробити кілька певних висновків.

По-перше, позиція Б. Обами щодо Brexit до і після референдуму у Британії не змінилася. Так, Б. Обама багато разів наголошував на тому, що волів би, аби Королівство залишилось у складі Європейського Союзу. Звичайно, про таку саму позицію заявляють найбільш потужні та впливові члени ЄС – Франція та Німеччина [4].

Вже після оголошення результатів референдуму екс-президент США підтвердив свою думку, але зауважив, що британці мають право робити вибір і визначати своє майбутнє, який американці зобов'язані прийняти.

Дж. Керрі взагалі до самого референдуму висловлював сумніви щодо того, чи колинебудь дійсно відбудеться Brexit і припустив, що більшість прибічників виходу Британії з ЄС не по-справжньому вірять у розлучення Великої Британії зі Спільнотою та не знають як цього досягти. Наголосив також на тому, що США завжди підтримають Британію, якщо вона продовжить членство в ЄС, і підтвердив попередження Білого дому, що Британія опиниться у черзі щодо підписання угоди про торгівлю [9] у разі виходу з ЄС. Таку позицію щодо торговельної угоди з Королівством до цього озвучив Президент США Б. Обама. Після референдуму Дж. Керрі підтвердив цю думку та закликав лідерів ЄС не «втрачати свої голови» і не мститися Великій Британії за її рішення про вихід, оскільки існує потреба у «мудрих рішеннях», аби не активізувати курс на дезінтеграцію ЄС [13].

По-друге, зрозуміло, що й у самих США були як прибічники, так і противники виходу Британії з ЄС. Так, Б. Обама, Дж. Керрі, Дж. Маккейн – це активні прихильники членства Британії в ЄС. З позицією Б. Обами та Дж. Керрі ми вже ознайомилися. Що ж до Дж. Маккейна, то він належить до тих, хто переконаний, що перебування королівства у складі ЄС є «життєво важливим» для безпеки Америки [1]. Згідно цієї позиції вихід з Євро-союзу такої потужної держави, як Велика Британія, негативно вплине на економіку всієї Європи, а можливо і підірве єдність НАТО.

До прихильників Brexit у США можна зараховувати тодішнього кандидата на посаду президента, який отримав перемогу на виборах і на сьогодні є діючим Президентом Сполучених Штатів Д. Трампа.

Так, Д. Трамп після проведення референдуму похвалив британців за те, що «вони повернули свою країну собі». «Вони зляться на кордони, вони розгнівані на людей, які прибувають до країни і, навіть ніхто не знає, хто вони. ...Вони сердяться на багато, багато речей» – зазначав він одразу після референдуму, наголошуючи на тому, що британці мають багато причин бути незадоволеними членством в ЄС. Тоді він заявив, що результати голосування у країнах ЄС певним чином відображають те, що відбувається у США, про що свідчить його успіх у республіканських праймерізах. «Це відбувається у багатьох інших місцях. Вони (громадяни країн ЄС. – А.Х.) повертають свої країни. Я думав (передбачав), що це станеться», – зауважив він. «Ти впускаєш людей, яких ти хочеш, ти не пускаєш тих, кого ти не хочеш» [7]. Відтак, можна зробити висновки щодо позиції Д. Трампа до обрання його президентом, що вона полягала у підтримці Brexit і підтримці приходу до влади у країнах ЄС сил популістів (наприклад, Чехії й Австрії).

По-третє, щодо аргументації, яку використовували Б. Обама та Дж. Керрі аби підтвердити свою підтримку членства Великої Британії в ЄС. Так, Б. Обама у квітні 2016 р. зробив заяву, що угода про зону вільної торгівлі між США й ЄС є на часі, а торговельні угоди, які треба буде підписувати вже не з членом ЄС Великою Британією – будуть знаходитися у черзі, тобто не будуть у пріоритеті. Звичайно, це обурило британців, оскільки було сприйнято як тиск на Королівство у його праві вибору щодо членства в ЄС. Власне в офіційній риториці посадовців даний аргумент був єдиним, що робило позицію США слабкою.

По-четверте, варто зазначити якими бачили американські посадовці відносини між США та Великою Британією після референдуму у разі виходу останньої з ЄС за президенства Б. Обами. Так, Білий дім зробив заяву, що економічні, військові та культурні зв'язки Сполучених Штатів з Великою Британією залишаться «сильними та яскравими», як завжди і після референдуму у Королівстві щодо виходу з ЄС. А заступник прес-секретаря Білого дому Е. Шульц заявив на регулярному брифінгу: «Я заперечую тезу про те, що наші відносини з Британією зміняться...». Він додав: «Я можу вас запевнити, ...що президент зазначив, що наші відносини не тільки особливі, але унікальні та міцні. Ми віримо, що зв'язки між нашими країнами виходять за рамки будь-якої політики» [7].

Відтак США за президенства Б. Обами виступали із підтримкою членства Великої Британії в ЄС і до, і після референдуму. Аргумент для впливу на рішення британців був лише один – Британія опиниться у черзі на підписання торговельної угоди із США після ЄС. Й у той же час підкреслювали, що відносини між двома країнами не зміняться незалежно від результатів референдуму.

Що ж до позиції США за президенства Д. Трампа, то вона є протилежною і він виголосив її ще будучи тільки кандидатом на посаду президента, про що йшлося вище. І позиція пана Трампа щодо даного питання не змінилася після обрання його президентом.

Однак зазначимо, що у його позиції з'явилися нові аргументи. Відтак він не відкидав підтримку Brexit, але почав говорити про негативні наслідки щодо виходу Британії з ЄС. Так, у травні 2017 р. під час зустрічі з Д. Туском і Ж.-К. Юнкером Д. Трамп зробив заяву, що він «стурбований впливом Brexit на роботу в США» [6]. Під час цієї ж зустрічі він розповів про ризики для світової економіки, до яких може призвести Brexit. Тобто бачимо пом'якшення його позиції, але підтримка Brexit залишається незмінною.

У подальшому новий Президент Сполучених Штатів відходить від попередження Б. Обами щодо того, що Британія буде стояти у черзі для підписання торговельної угоди із США. Так, під час зустрічі 9 липня 2017 р. Т. Мей з лідерами США, Китаю й Японії вона заявила про амбітні плани та великі сподівання щодо двосторонніх торговельних угод. Так, Д. Трамп ще перед відвіданням Лондона похвалив «дуже особливі стосунки», який він встановив з пані Мей, заявивши, що очікує,

що угода про нові торговельні умови з Британією буде «дуже потужною» та буде чудовою для обох країн. «Немає у світі країн, які могли б бути ближчими, ніж наші країни, – зазначив він пані Мей. – Ми працюємо над торговельною угодою, яка стане дуже, дуже великою угодою, дуже потужною угодою, якісною для обох країн, і я думаю, що ми зробимо це дуже, дуже швидко» [11].

20 вересня 2017 р. під час роботи ГА ООН відбулася наступна зустріч Президента США та Прем'єр-міністра Великої Британії. Знаковим є той факт, що власне, Д. Трамп підтвердив статус «особливих відносин» із Великою Британією та зазначив, що його країна після виходу Британії з ЄС буде «багато» з нею співпрацювати. Д. Трамп зазначив: «Ми реалізуємо багато торговельних операцій з Великою Британією і ми з нетерпінням чекаємо цього» [8].

Цікавим є той факт, що незважаючи на поступливість Білого дому у питанні щодо торговельної угоди з Великою Британією, пані Мей продовжує критикувати Президента США у різних питаннях, зокрема, світової безпеки. Так, у своїй промові в ООН вона попередила про довгострокові збитки, до яких може призвести глобальне потепління планети [8]. Такою була її відповідь на те, що США не бажають підписувати Паризьку угоду про зміну клімату. Навіть більше, вона порівняла таку політику США з політикою Північної Кореї щодо Договору про нерозповсюдження ядерної зброї.

21 вересня 2017 р., наступного дня після зустрічі під час роботи ГА ООН, відбулася особиста зустріч пані Мей і пана Трампа. Окрім того, що вони обговорили підходи до подолання дестабілізуючого впливу Ірану в Сирії й Іраку, обидва лідери розглянули також наступні кроки щодо ядерної угоди Ірану. Президент Трамп попросив Сполучене Королівство посилити тиск на Північну Корею, аби та прямувала у бік ядерного роззброєння. Президент і прем'єр-міністр обмінялися думками щодо вдосконалення спільних зусиль двох країн щодо боротьби з тероризмом, включаючи боротьбу з Інтернет-терористами. Звичайно, під час зустрічі обговорювалося і питання виходу Королівства з ЄС. Цікавим є той момент, що прем'єр-міністр «проінформувала» президента Трампа про стан переговорів щодо Brexit [10].

Наскільки впливовою може бути позиція США у переговорному процесі Велика Британія – ЄС свідчить виступ Д. Трампа 5 жовтня

2017 р., тобто вже після його інформування Терезою Мей щодо перебігу даного процесу. Звичайно, США у цій угоді третя сторона, яка не має права втручатися, але реальність доводить інше, оскільки США можуть у своїх інтересах використовувати міжнародні інституції, зокрема СОТ.

Під час згаданого виступу Д. Трамп зазначив, що перемовини щодо торговельної угоди з Британією будуть «важкими», хоча до цього неодноразово заявляв про «прекрасну угоду щодо торгівлі». Так, 5 жовтня 2017 р. Трамп виступив проти торговельної угоди між ЄС та Королівством за тим планом, що запропонував Т. Мей. Це заперечення, у першу чергу, стосується плану щодо розподілу існуючих сільськогосподарських квот на імпорт відповідно до правил СОТ [12].

У даному питанні США приєдналися до інших великих сільськогосподарських експортерів, включаючи Аргентину, Бразилію та Нову Зеландію під час підписання листа, який було надіслано останнього тижня вересня до ЄС та Великобританії послами цих країн у СОТ. Вони виступають проти плану розділити квоти, які охоплюють все, починаючи від новозеландського вершкового масла та ягняти, до птиці та пшениці із США. Відповідно до правил СОТ, ці квоти для конкретної країни дозволяють низькотарифний імпорт до певного обсягу, після чого підвищуються тарифи. Таким чином, вони є надзвичайно цінними для таких країн, як Аргентина та Нова Зеландія, які значною мірою залежать від експорту сільськогосподарської продукції та потужного фермерського лобі у США.

Хоча Британія була членом-засновником СОТ та однією з перших підписантів попередника СОТ – ГАТТ, її зобов'язання щодо членства досі були керованими ЄС. У плані ЄС-Велика Британія пропонується розділити існуючі квоти ЄС між ЄС і Великою Британією після Brexit на основі історичних імпортих і споживчих схем. Однак США й інші країни наполягають, що цей метод є несправедливим, оскільки він фактично дозволить ЄС скоротити свої зобов'язання перед іншими членами СОТ і встановити низький бар'єр для Великої Британії.

Результатом виступу тандему США-Аргентина-Бразилія-Нова Зеландія стали вимоги перегляду даних тарифів, над чим поки розмірковують Велика Британія та ЄС. Перед Британією відтак у СОТ постане кілька проблем: представити себе і свої інтереси як окремого суб'єкта, домовитися про вже за-

значені квоти та вирішити питання про розмір субсидювання власних фермерів. Окремі питання, зокрема щодо квот, Британія могла б вирішити шляхом «технічного виправлення», що дозволило б уникнути необхідності отримати схвалення від інших членів СОТ. Але у своєму листі до послів ЄС та Великої Британії США й інші сторони одразу заперечували і проти цього методу [12].

Відтак, виступ Д. Трампа від 5 жовтня 2017 р. свідчить вже не стільки про «особливі відносини» з Великою Британією та про підтримку Вrexit, як про дотримання американських інтересів.

В якості висновку слід зазначити декілька моментів.

По-перше, позиції Б. Обама та Д. Трампа щодо Вrexit є відмінними. Перший підтримував членство Британії в ЄС, другий підтримував і підтримує її вихід з даної спільноти.

По-друге. Основним аргументом, який мав би змусити Британію замислитися над питанням виходу з ЄС, на погляд Б. Обама, мала б стати майбутня торгівельна угода між США та Великою Британією. Так, будучи прихильником членства Королівства в ЄС, екс-президент наполягав на тому, що торгівельну угоду між Британією та США будуть розглядати тільки після підписання угоди з ЄС, тобто Велика Британія мала б стояти у черзі після ЄС. Але риторика Д. Трампа була і є протилежною, він наполягає на позачерговому розгляді та підписанні торгівельної угоди з Великою Британією, втім, як свідчить його виступ від 5 жовтня 2017 р., на умовах вигідних, у першу чергу, для США.

По-третє, обидва президенти наголошували на тому, що «особливі відносини» між США та Великою Британією після Вrexit не послабнуть і, навпаки, стануть «міцнішими».

По-четверте, відносини між Британією та США, як і раніше, будуть охоплювати не тільки сферу економіки, але й сферу політики, зокрема безпеки у світі, зміни клімату, врегу-

лювання міжнародних конфліктів, ядерне роззброєння.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Аленичев В., Дегтярев А. Великобритания и «Брекзит»: за и против. 2016. 23 марта. URL: <https://www.golos-ameriki.ru/a/gb-referendum-on-eu/3251268.html>
2. Ананьева Е.В., Каневский П.С. Брекзит-1 и Брекзит-2: Британия и США меняют парадигму?: монография. Млсква: Ин-т Европы РАН, 2016. 72 с.
3. Брагина Е.А. Brexit: последствия для Индии. URL: https://www.imemo.ru/files/File/magazines/Zapad_Vostok/2017/Bragina_BreXIT_55-56.pdf
4. Веллер Бр., Хант Ал. Усе, що треба знати про «брекзит» // BBC News. 2016. 21 червня. URL: http://www.bbc.com/ukrainian/politics/2016/06/160621_uk_eu_referendum_az
5. A debate. Brexit: Good for the United States? R.N. Haass&J. Fonte. URL: <https://www.the-american-interest.com/2016/06/15/brexit-good-for-the-united-states/>
6. Boffey D. Trump 'worried about Brexit impact on US jobs'. 25 May 2017. URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2017/may/25/trump-worried-about-brexit-impact-on-us-jobs>
7. Garcia Feliks. Barack Obama weighs in on Brexit vote amid global panic: 'UK and US will remain indispensable partners'. 24 June 2016. URL: <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/brexit-latest-news-barack-obama-eu-referendum-uk-us-indispensable-partners-a7101166.html>
8. Hall M. A Lot of trading with Britain' Trump vows US will strike premier Brexit deal with UK. Sep 20, 2017. URL: <http://www.express.co.uk/news/politics/856746/President-Donald-Trump-vows-US-strike-premier-Brexit-trade-deal-UK>
9. Rankin J. John Kerry: Brexit could be 'walked back'. 29 June 2016. URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2016/jun/29/john-kerry-brexit-could-be-walked-back-david-cameron>
10. The White House. Office of the Press Secretary. For Immediate Release September 21, 2017. Readout of President Donald J. Trump's Meeting with Prime Minister Theresa May of the United Kingdom. URL: <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2017/09/21/readout-president-donald-j-trumps-meeting-prime-minister-theresa-may>
11. Tominey C. Power boost for Theresa May as President Trump pledges post-Brexit deal. Jul 9 2017. URL: <http://www.express.co.uk/news/politics/826374/theresa-may-donald-trump-g20-brexit-trade-deal>
12. Trump opposes EU-UK trade deal in blow to May's Brexit plans White House objects to preliminary plan on how to split existing quotas under WTO rules. Oct 5, 2017. URL: <https://www.irishtimes.com/business/economy/trump-opposes-eu-uk-trade-deal-in-blow-to-may-s-brexit-plans-1.3245711>
13. Wintour P. John Kerry appeals for calm transitional period in Brexit aftermath. 27 June 2016. URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2016/jun/27/john-kerry-appeals-for-calm-transitional-period-brexit-aftermath>

Хмель Анастасія *Позиція США щодо Вrexit (2016 - початок 2017 р.)*

У статті, на основі аналізу англомовної преси (*The Guardian, Independent*), висвітлено позицію Сполучених Штатів Америки за президентства Б. Обама та Д. Трампа щодо прагнення Великої Британії вийти з ЄС. Автор звернув увагу на те, що позиції двох президентів та їх адміністрацій відрізняються між собою, хоча обидва наголошують на важливості й «особливості» американо-англійських відносин. У статті підкреслено, що позиція Б. Обама до і після референдуму у Британії відрізняється тільки тим, що стала більш м'якшою, але підтримка членства Британії в ЄС не змінилася. Позиція ж Д. Трампа також не змінилася, але відрізняється від попередника тим, що Д. Трамп підтримує Вrexit.

Ключові слова: Вrexit, США, Велика Британія, торгівельна угода, Б. Обама, Д. Трамп, Т. Мей.

Хмель Анастасія *Позиція США по Вrexit (2016 - начало 2017)*

В статье, на основе анализа англоязычной прессы (*The Guardian, Independent*), освещена позиция США во время президентства Б. Обамы и Д. Трампа относительно желания Великой Британии выйти из ЕС. Автор обратил внимание на то, что позиции двух президентов и их администраций отличаются между собой, хотя оба

подчеркивают важность и «особенность» американско-английских отношений. Также в статье очерчено, что позиция Б. Обамы до и после референдума в Британии отличается только тем, что стала более мягкой, но поддержка членства Британии в ЕС не изменилась. Позиция же Д. Трампа тоже не менялась, но отличается от позиции предшественника тем, что Д. Трамп поддерживает Brexit.

Ключевые слова: Brexit, США, Великобритания, торговое соглашение, Б. Обама, Д. Трамп, Т. Мей

Khmel Anastasia *The US position on Brexit (2016 – early 2017)*

English-language press (The Guardian, Independent) is analysed. The position of the United States of America ruled by B. Obama and D. Trump on the UK's desire to withdraw from the EU are described. The author drew attention to the fact that the positions of the two presidents and their administrations are different. However, both emphasize the importance and peculiarities of US-British relations. The article emphasizes that B. Obama's position before and after the referendum in Britain is almost unchanged. He supported Britain's membership in the EU. D. Trump's position also has not changed, but differs from his predecessor by the fact that D. Trump supported Brexit.

Several changes are existing in positions of two American presidents. B. Obama used the signing of a future trade agreement between the United States and Great Britain as a deterrent factor. He stressed that Britain would stand in line for signing this agreement after the EU. D. Trump denied this argument and said that Britain would not stand in any queue for signing a trade deal with the United States.

However, D. Trump's position is evolving, than can be characterized by his statement on October 5, 2017. During this speech he opposed the distribution of trade quotas between the EU and Britain within the framework of the WTO. The argument is that these quotas are not fair for countries with a high share of agricultural exports. Consequently, the United States intends to interfere with the terms of the UK's exit from the EU while respecting American interests.

Keywords: Brexit, USA, UK, trade agreement, B. Obama, D. Trump, T. May

Рецензенти:

Тригуб О.П., д.і.н., професор

Шкляж Й.М., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 15.10.2017 р.